

I industrialismens fotspar uppstod frågan hur mycket störningar grannar till en industriell verksamhet skulle tåla. Olyckor är en typ av störningar vi inte kan bortse från.

Att beakta olycksrisker i samhällsplaneringen börjar med att lokalisera och utforma den bebyggda miljön dels så att oönskade händelser minimeras och dels att konsekvenser av olyckor så långt som möjligt begränsas. Miljökonsekvensbeskrivning (MKB) i samband med detaljplan eller ansökan om t. ex. miljöfarlig verksamhet är ett juridiskt verktyg för att tydliggöra konsekvenserna av en verksamhet. Hälsa och säkerhet är en del av de konsekvenser som beskrivs i beslutsunderlaget.

Frågor om säkerhet fördjupas i riskanalysen, integreras i MKB-processen och redovisas i MKB-produkten, som ingår i beslutsunderlaget. Konsekvenser av en verksamhet och förslag till olycksförebyggande och skadebegränsande åtgärder ska kontinuerligt analyseras och påverka lokalisering och utformning av projekt. MKB-produkten med en riskanalys skall underlätta för beslutsfattaren att ta ställning till och värdera konsekvenserna av en verksamhet i förhållande till dess nytta.

Föreliggande studie visar att kravet MKB i anslutning till ansökan enligt miljöskyddslagstiftningen (ML) tolkas olika av Koncessionsnämnden för miljöskydd (KN) och Boverket/ Naturvårdsverket samt varierar dessutom mellan olika länsstyrelser. Studien visar också att kunskaperna om och intresset för olycksrisker varierar mellan myndigheterna.

Kommunerna har det övergripande ansvaret för utformningen av den fysiska miljön. Prövningsmyndigheten för en ansökan enligt ML gör en dold riskbedömning vid lokaliseringsprövningen. De risker som tolereras i och med beslutet redovisas inte öppet. Det är inte vanligt att kommunen säger nej till ett bygglov om verksamheten har fått tillstånd enligt ML. I praktiken blir det därför länsstyrelsen eller KN som ger riktlinjer för vilka beslut som kan tolereras.

ML ger ingen möjlighet att beakta säkerhetsfrågor särskilt. Säkerhetsfrågorna "bakas" in i villkoren om hantering och lagring av kemikalier eller i begränsningar i användningen av vissa kemikalier. Ansvaret att ställa krav på säkerhetshöjande åtgärder överlätes till tillsynsmyndigheterna.

För att olycksrisker bättre ska beaktas i detaljplaner och beslut enligt ML måste större krav ställas på att riskanalyser ska ingå i beslutsunderlaget. Erfarenheter från riskanalyser vid storskalig kemikaliehantering är lämpliga att applicera på riskanalyser i samband med MKB.